

Ж. Баласагын атындагы Кыргыз мамлекеттик университетине жана И. Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университетине караштуу экономика илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын коргоо боюнча уюштурулган Д 08.23.666 диссертациялык кеңешинин эксперттинин, экономика илимдеринин доктору, профессор Токторбаева Калина Авлабековна тарабынан, изденүүчү Бакай кызы Жамиланын 08.00.12 - бухгалтердик эсеп, статистика адистиги боюнча экономика илимдеринин кандидаты илимий даражасын алуу үчүн «Стратегиялык башкаруу эсебин жана талдоо системасын өркүндөтүү (Кыргыз Республикасынын кайра иштетүү ишканаларынын мисалында)» диссертациялык ишине

КОРУТУНДУ

Бакай кызы Жамиланын «Стратегиялык башкаруу эсебин жана талдоо системасын өркүндөтүү (Кыргыз Республикасынын кайра иштетүү ишканаларынын мисалында)» темасы боюнча диссертациялык ишин карап чыгып, төмөнкүдөй корутундуга келди.

1. Диссертациялык кеңешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши.

Сунушталган кандидаттык диссертация, диссертациялык кеңештин профилине туура келет.

Диссертан стратегиялык эсеп башкарууну негизделген стратегиялык чечимдерди кабыл алуу үчүн керектүү маалымат менен камсыз болоору диссертациялык иште көрсөтүлгөн.

Ошондой эле, диссертант финансылык маалыматтарды, эффективдүү индикаторлорду жана башка маалыматтарды талдоо бизнестин күчтүү жана алсыз жактарын, өсүү жана өнүгүү мүмкүнчүлүктөрүн аныктоого жана максаттарына жетүү үчүн натыйжалуу стратегияларды иштеп чыгууга багытталгандыгын белгилеген.

Диссертант стратегиялык эсепти натыйжалуу колдонуу кайра иштетүүчү ишканаларга базар шартында атаандаштыкка туруштук берүүгө мүмкүндүк берээри айтылган. Өндүрүш процесстерин оптималдаштыруу, өздүк наркты көзөмөлдөө, базар шартынын керектөөлөрүнө ылайык жаңы өнүмдөрдү жана кызматтарды иштеп чыгуу – мунун баары ишкананын позициясын бекемдөөгө жана кардарларды тартуу үчүн чоң мааниге ээ болоору маалымдалган.

2. Изилдөөнүн максаты. Диссертациялык изилдөөнүн негизги максаты жана милдеттери – кайра иштетүүчү ишканалардагы стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүү, стратегиялык башкаруу эсебинин өнүгүүсүн камсыз кылуу үчүн шарттарды, өбөлгөлөрдү түзүү үчүн стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүнү жөнгө салуу механизмдерин өркүндөтүү, ошондой эле башка өлкөлөрдүн тажрыйбаларын изилдеп, жыйынтыктарын ата мекендик ишканаларда колдонуу болуп саналат.

Бул максатка жетүү үчүн төмөнкү милдеттер коюлган:

1. Кайра иштетүүчү ишканалардагы стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүнүн өнүктүрүүнүн теориялык жана методологиялык аспектилерин изилдөө;
2. Кайра иштетүүчү ишканалардагы стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүү боюнча эл аралык тажрыйбаны изилдөө;
3. Кыргыз Республикасынын кайра иштетүүчү ишканаларына экономикалык талдоо жүргүзүү;
4. Кыргыз Республикасынын кайра иштетүүчү ишканаларынын стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүнүн жөнгө салуунун ыкмаларын аныктоо;
5. Кайра иштетүүчү ишканалардын стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүдөгү көйгөйлөрдү аныктоо;
6. Кайра иштетүүчү ишканалардын стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүү ишин жакшыртуу боюнча сунуштарды иштеп чыгуу.

3. Диссертациялык иштин темасынын актуалдуулугу.

Кайра иштетүү ишканаларында стратегиялык башкаруу эсеби ишкананы өнүктүрүү стратегиясын калыптандырууда жана ишке ашырууда негизги ролду ойнойт. Бул жерде жагдай бизнес үчүн өзгөчө маанилүү болгон стратегиялык башкаруу эсебинин кээ бир аспектилерин колдонууга мүмкүнчүлүк берет. Кайра иштетүүчү ишканаларда чийки заттын, энергиянын, эмгектин жана башка ресурстардын чыгымдарын жана баасын эсепке алуу абдан маанилүү.

Стратегиялык эсеп өндүрүштүн натыйжалуулугун жана атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу үчүн чыгымдарды талдоо жана оптималдаштырууга мүмкүндүк берет. Кайра иштетүү ишканалары үчүн сырьёлордун, жарым фабрикаттардын жана даяр продукциянын запастарын натыйжалуу башкаруу менен аныкталышы керек. Стратегиялык эсеп инвентарлардын деңгээлин оптималдаштырууга, сактоо чыгымдарын минималдаштырууга жана жетишсиз же ашыкча запастарга байланыштуу тобокелдиктерди башкарууга мүмкүндүк берет.

Стратегиялык эсеп көйгөйлөрдү аныктоо жана сапаттын жана шайкештиктин жогорку деңгээлин камсыз кылуу үчүн өндүрүш процесстерин өркүндөтүү үчүн продукциянын сапаты боюнча маалыматтарды талдоону камтыйт. Өндүрүштүк процесстерге өз убагында мониторинг жана талдоо жүргүзүү өндүрүш кубаттуулугун оптималдаштырууга, өндүрүмдүүлүктү жана продукциянын сапатын жогорулатууга жана өндүрүштүн өздүк наркын төмөндөтүүгө жардам берет.

Бухгалтердик эсептин маалыматтарын талдоо кайра иштетүүчү ишканаларды стратегиялык өнүктүрүүнүн маанилүү аспектиси болуп саналган инновацияларды жана жаңы продукцияны иштеп чыгуунун потенциалдуу багыттарын аныктоо үчүн керектүү шарттарды түзөт.

Стратегиялык эсеп ошондой эле ишкананын узак мөөнөттүү өнүгүүсүнө өбөлгө түзүп жаңы техникага, технологияга жана модернизациялоо

долбоорлоруна инвестициялардын натыйжалуулугун баалоого мүмкүндүк берет. Жалпысынан алганда, кайра иштетүүчү ишканаларда стратегиялык башкаруу эсеби жетекчиликке стратегиялык максаттарга жетүү жана узак мөөнөттүү келечекте ишкананын ийгиликтүү иштешин жана өнүгүүсүн камсыз кылууга багытталган негизделген чечимдерди кабыл алууга жардам берет.

Жогоруда айтылгандарды эске алып караганда, диссертациялык иштин темасы бүгүнкү күндө актуалдуу.

4. Илимий натыйжалар.

Диссертациялык иште жаңы далилдүү теориялык натыйжалар бнрилген жана алардын жыйындысы экономикалык илимдин өнүгүшү чүн тиешелүү салымын кошот.

Булардын өзөгүн төмөнкүлөр түзөт:

- кайра иштетүүчү ишканалардагы стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүнү өнүктүрүүнүн теориялык жана методологиялык аспектилерин изилденди;
- кайра иштетүүчү ишканалардагы стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүү боюнча эл аралык тажрыйба изилденди;
- Кыргыз Республикасынын кайра иштетүүчү ишканаларынын экономикалык абалына талдоо жүргүзүлдү;
- Кыргыз Республикасынын кайра иштетүүчү ишканаларынын стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүнү жөнгө салуунун ыкмалары аныкталды;
- кайра иштетүүчү ишканалардын стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүдөгү көйгөйлөр аныкталды;
- кайра иштетүүчү ишканалардын стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүү ишин жакшыртуу боюнча сунуштар ишелип чыкты.

5. Алынган натыйжалардын практикалык мааниси.

Диссертациялык изилдөөнүн натыйжаларынын практикалык мааниси Кыргыз Республикасында кайра иштетүүчү ишканаларынын стратегиялык башкаруу эсебин жана талдоо системасын өркүндөтүү боюнча сунуштарды кайра иштетүүчү ишканаларга, Экономика жана коммерция министрлигине, Финансы министрлигине сунушталды.

Изилдөөнүн натыйжалары кайра иштетүүчү ишканаларынын стратегиялык башкаруу эсебин жана талдоо системасын өркүндөтүү боюнча санариптик технологияларды киргизүүнү эске алуу менен натыйжалуу башкаруу эсебинин системасын түзүү ыкмаларын иштеп чыгууга мүмкүндүк берет. Автор Экономика жана коммерция министрлигинен, Финансы министрлигинен, сунуштарды камтыган ишке ашыруу актысын алган.

6. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши.

Автореферат толугу менен диссертациянын мазмунуна, анда коюлган изилдөөнүн максатына жана милдеттерине толук дал келет.

7. Эскертүүлөр.

1. Диссертациялык иште биринчи бөлүмдөгү 1.3. параграфында СНГ өлкөлөрү боюнча мисалдар берилбегендиги байкалат.
2. Диссертациялык иште талдоолор боюнча салыштыруу салмактары аз каралгандыгы байкалат.
3. Диссертациялык иштин айрым жерлеринде стилистикалык, грамматикалык оош кыйыштар жолугат.

8. Сунуштар.

1. Диссертациялык иште биринчи бөлүмдөгү 1.3. параграфында чет элдик тажрыйбаларда Россия, Казахстан өлкөлөрү боюнча кеңир маалыматтарды, мисал катары кайра иштетүүчү ишканалар боюнча маалыматтарды кошуу сунушун беремин.
2. Диссертациялык иште талдоолорго салыштыруу салмактары боюнча талдоо мамычасын кошууну сунуштайм.
3. Диссертациялык иштин айрым жерлериндеги стилистикалык, грамматикалык оош кыйыштарды жоюуну сунуштайм.

9. Сунуштамалар.

Автордун ишке ашыруу актысы Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигин окуу борбору тарабынан жана Кыргыз Республикасынын Айыл, суу чарба жана кайра иштетүү өнөр жай министрлиги тарабынан берилген. Алынган натыйжалары Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине, Айыл жана суу чарба, кайра иштетүүчү өнөр жай министрлигине сунуштоо туура деп эсептейм.

10. Корутунду.

Каралып жаткан диссертациялык иш логикалык жактан иштелип чыккан илимий изилдөө болуп саналат. Диссертациялык иште стратегиялык башкаруу эсебин жана талдоо системасын өркүндөтүү (Кыргыз Республикасынын кайра иштетүү ишканаларынын мисалында) боюнча каралып, илимий жактан негизделген жаңы теориялык натыйжалар иликтенген.

11. Диссертациялык кеңештин эксперти Бакай кызы Жамиланын тапшырган документтерин карап чыгып, Ж. Баласагын атындагы Кыргыз мамлекеттик университетине жана И. Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университетине караштуу экономика илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын коргоо боюнча уюштурулган Д 08.23.666 диссертациялык кеңешине Бакай кызы Жамиланын 08.00.12 -

бухгалтердик эсеп, статистика адистиги боюнча экономика илимдеринин кандидаты илимий даражасын алуу үчүн «Стратегиялык башкаруу эсебин жана талдоо системасын өркүндөтүү (Кыргыз Республикасынын кайра иштетүү ишканаларынын мисалында)» темасындагы диссертациялык ишин кабыл алып, коргоого сунуштайт.

Эксперт:
экономика илимдеринин доктору,
профессор

К.А. Токторбаева
К.А. Токторбаева

Диссертациялык кеңештин
Окумуштуу катчысы, экономика
Илимдеринин доктору

Есеналиева Б.Б